

Kaupunkisuunnitteluvirasto
kirjaamo
PL 2100
00099 Helsingin kaupunki

Lausunto 5.10.2009

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry -
Helsingfors naturskyddsförening rf.
Kotkankatu 9
00510 Helsinki

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingförstraktens Ornitologiska Förening Tringa r.y.
PL 145
00101 Helsinki

Asia: Lausunto Vuosaaren Kallahdenniemen asemakaavan ja asemakaavan muutoksen luonnoksesta.

Kaava-alue rajoittuu vesialueeseen, joten kyseessä on ranta-asemakaava ja suunnittelussa on noudatettava ranta-asemakaavaa koskevia määräyksiä. Myös kaava-aineistosta tulisi ilmetä, että kyseessä on ranta-asemakaava.

Suurin osa Kallahdenniemen kaava-alueesta sijoittuu Natura-alueille. Kaavalla voidaan perustellusti olettaa olevan merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluarvoihin ja näin ollen kaavan vaikutukset kunkin alueella sijaitsevan Natura-alueen suojeluarvoihin tulee erikseen arvioida arvioida luonnonsuojelulain 65§ mukaisesti. Luonnonsuojelulain 66§:n mukaisesti lupaa hankkeelle ei voida myöntää, mikäli arviointi- tai lausuntomenettely osoittaa hankkeen heikentävän Natura-alueiden suojeluarvoja.

Kaavassa Kallahden Kuningattaresta koilliseen on merkitty varaus pitkälle merelle ulottuvalle laiturille (noin 100m.). Kyseisen laiturin rakentamista varten on haettu jo kesällä 2009 poikkeuslupaa Uudenmaan ympäristökeskuksesta. Helsy ja Tringa ovat kyseisestä poikkeuslupahakemuksesta lausuneet 22.7.2009. Koska laiturin sijoittuu luonnonsuojelualueelle ja sen ympäristövaikutukset eivät rajoitu itse laiturin alueelle, ei kysymystä laiturin sijoittamisesta tule ratkaista erillään alueen muusta suunnittelusta poikkeusluvalla, vaan normaalin kaavoitusmenettelyn mukaisesti nyt vireillä olevassa asemakaavassa.

Kaavaselostuksen sivulla 18. mainitaan, että kaavaan on merkitty varaus johdolle vesihuoltoon varten. Myös Riveliniemeltä Kuningattaren alueelle johtaa meren pohjassa kulkeva vesijohto- ja viemäriputki, mutta putkea tai sen varausta ei löydy kaavaluonnoksesta. Vesijohtoputki liittyy Kuningattaren laiturin poikkeuslupahakemukseen. Allekirjoittajien tiedossa on, että noin 500m pituinen vesijohto on jo laskettu paikalleen touko-kesäkuun vaihteessa 2009 (suullinen tieto, Suomen Vesityö Oy).

Suunnittelualan luontoarvoista

Vuosaarella sijaitseva Kallahdenniemi vesialueineen on yksi Helsingin kolmesta Natura 2000

-alueesta (Kallahden harju-, niitty- ja vesialueet). Natura-alueen rajaukseen kuuluvat kaksi luonnonsuojelualuetta: Kallahdenharju alueen pohjoispäässä ja Kallahdenniemen rantaniitty alueen keskiosassa, sekä Kallahdenniemeä ympäröivät vesialueet Kutusärkän saaren eteläpuolelle saakka. Kallahdenniemi kuuluu myös valtioneuvoston 3.5.1984 vahvistamaan valtakunnalliseen harjijensuojeluohjelmaan. Harju jatkuu merenpinnan alla vedenalaisena hiekkasärkkänä, joka on Natura-luontotyyppi. Tällaiset matalat, hiekkaiset merenpohjat ovat Uudellamaalla harvinaisia ja ne ylläpitävät runsasta linnustoa ja edustavaa kasvistoa. Vesialueen hiekkaiset ja kivikkoiset matalikot ovat tärkeitä linnuston pesimä- ja levähdysalueita. Helsingin ympäristökeskuksen vuosina 1996-1997 tekemän Helsingin Lintuatlaksen (Pakkala ym. 1998) mukaan alueella on Helsingin toiseksi runsain pesimälinnusto 105 lajia (Kaupunkisuunnitteluvirasto 2005). Tringa ry:n mukaan tilanne ei ole merkittävästi muuttunut. Uhanalaisiin lajeihin kuuluu mm. pikkutikka, ja erityisesti suojeltavista lajeista alueelta on tavattu kangaskiuru (Kaupunkisuunnitteluvirasto 2005). Naturaalueeseen kuuluvalla rantaniityllä (Itämeren boreaaliset rantaniityt -luontotyyppiä) kasvaa pääkaupunkiseudulla harvinaisia kasvilajeja (mm. merinätkelmä, suola-arho, särmäputki, ketomaruna, käärmeenkieli, rantänätkelmä).

Kaavan tavoitteet

Pidämme kaavan tavoitteista virkistyskäytön ja ulkoilureittien kehittämistä sekä luonnonsuojeluarvojen säilyttämistä tärkeinä. Mielestämme olemassa olevia herkimpien luontotyyppien ennallistavia hoitotoimia sekä virkistyskäyttäjien ohjaamista pois kulutukselle herkimmiltä alueilta tulee tehostaa, kuitenkin niin että Kallahdenniemi pysyy kaikille avoimena virkistysalueena. Mitään yleistä virkistysaluetta ei tule rajata ainoastaan yksityis- tai liiketoimintakäyttöön.

Kaavan tavoitteissa mainitaan myös liikenneverkon suppeana pitäminen sekä ajonopeuksien hillintä liikennesuunnittelun keinoin ja pysäköinnin keskittäminen. Helsingin ja Tringan mielestä alue tulisi sen herkin ja arvokkaan luonnon vuoksi rauhoittaa kokonaan yksityisautoilulta, niin että alueelle olisi ainoastaan sallittua huolto-, taksi- ja julkinen liikenne.

Joukko kaupunginvaltuutettuja on esittänyt valtuustoaloitteessaan, että Kallahdenniemen virkistys- ja suojelualuetta tulee suunnittelussa kehittää autottomana. Aloitteessa esitetään pysäköintipaikkojen sijoittamista Kallahdenniemen juureen. Kannatamme aloitteen mukaista ratkaisua.

Lisääntyvän vesiliikenteen vaikutukset alueeseen

Kaavaan merkityn laiturin rakentaminen lisäisi moottoriveneliikennettä alueella. MA-arkkitehtien 14.11.2008 selvityksessä venelaiturin suunnitellusta käytöstä mainitaan virkistyskäyttäjryhmien tuomisesta alueelle vesibusseilla Helsingin keskustasta tai Aurinkolahdesta. Moottoriveneet, varsinkin vesibussin kokoiset alukset, synnyttävät aaltoilua joka lisää rantojen ja matalikkojen kulumista. Lisääntyvä vesiliikenne vahingoittaisi myös vedenalaisia hiekkasärkkiä, sekä lisäisi vedessä ruokailevien ja levähtävien lintujen häirintää. Helsingin ja Tringa pitävät todennäköisenä uhkana myös huviveneilyn lisääntymisen erityisen herkkien ranta-alueiden tuntumassa. Yksityisiä huviveneitä on lähes mahdotonta ohjata tietyille reitille, ja väärinkäytöksiä on erittäin hankala valvoa. Miten pystytään sallimaan huviveneiden liikkuminen laiturille ja siitä pois ilman että se vaikuttaisi heikentävästi vedenalaisiin hiekkasärkkiin? Myös vesijettien käytön lisääntyminen alueella, mahdollisesti asetettavista käyttökielloista huolimatta, on valitettavan todennäköistä. Moottoriveneiden öljy- ja melupäästöt lisääntyisivät alueella merkittävästi, millä olisi huomattava negatiivinen vaikutus erityisesti ranta-alueilla pesivään linnustoon, ja todennäköisesti täyttäisi

luonnonsuojelulain 1. luvun 5 ja 5a §:ssä mainittujen suotuisan suojelun tason heikkenemisen ja luontovahingon tunnusmerkit.

Lisääntyvän virkistyskäytön vaikutukset suojelualueilla

Suojeltavissa kohteissa, varsinkin harjun luonnonsuojelualan kangasmetsässä, on jo nyt todettavissa virkistyskäytön aiheuttamaa, merkittävää kulumista. Uudenmaan ympäristökeskuksen 2.11.2007 lausunnon mukaan venelaiturin rakentaminen, alueen huviloiden kunnostamisen lisäksi, lisäisi merkittävästi ulkoilijoiden ja veneilijöiden määrää alueella. Tämä lisäisi myös luonnon kulumista sekä alueella pesivien ja levähdyspaikkanaan käyttävien lintujen häiriintymistä. Esimerkiksi suunniteltavan laiturin ja Rivellinniemen sekä Kallahdenniemen eteläpuolen suosittujen uimarantojen välissä on useita linnustollisesti arvokkaita alueita, joten virkistyskäyttäjien läpikulku aiheuttaisi linnustolle häirintää.

Rakennettavan laiturin vaikutus maisemaan

Melkein 100-metrinen laiturin rakentaminen merkitsisi haitallista muutosta maisemaan. Laiturin kiinteän osuuden etäisyys rantaviivasta oli aikaisemman poikkeuslupahakemuksen asikirjoihin kuuluvan suunnitelman mukaan ulottunut vain 2,5 metriä rantaviivasta, uudemman mukaan jopa 28 metriä. Veden syvyys ei kahdella ponttonilla (pituus yli 70 metriä) luultavasti riittäisi vielä vesibusseille, joten todennäköisesti käyttöön tulisi kolmen ponttonin vaihtoehto.

Yhteenveto

-Kaavan suorat ja epäsuorat vaikutukset suunnittelualan luontoon on arvioitava kattavasti. Kaavan hankkeiden yhteisvaikutukset jokaiseen alueen Natura 2000 -kohteeseen tulee arvioida erikseen.

-Kaavaan merkitty vuorovenelaiturivaraus Kuningattaren alueella tulee ehdottomasti käsitellä osana alueen kaavoitusta eikä poikkeuslupamenettelyllä, sillä sen epäsuorilla vaikutuksilla voi katsoa olevan merkittävästi heikentävä vaikutus alueen luontoarvoille. Noin 100 metriä pitkä laituri pilaisi lisäksi maisemaa.

-Runsaasti lisääntyvä virkistyskäyttö sekä vesiliikenne lisääisivät herkkien rantaluontotyyppien ja vedenalaisten hiekkasärkkien kulumista sekä alueen linnuston häirintää.

Helsingissä 5.10.2009

Kati Vierikko
puheenjohtaja, Helsy

Tuomas Seimola
varapuheenjohtaja, Tringa ry

Markus Seppälä
sihteeri, Helsy

Elina Peuhu
sihteeri, Tringa ry

Lähteet:

Natura-alueen kuvaus:

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=10612&lan=fi>

Julkaisut:

Heinonen, Markku. Itämeren boreaaliset rantaniityt Kallahden Natura-alueella ja sen lähiympäristössä. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen monisteita 3/2002

Kallahdenniemi, osa 1: Maisema- ja kulttuurihistoriallinen selvitys ja virkistysalueiden yleissuunnitelma. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 7/2005.

Pakkala, T., Tiainen, J. & Pitkänen, M. 1998: Helsingin lintuatlas. Pesimälinnusto 1996-1997. - Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 1/1998.